

Súčasn $\acute{e}$ úlohy a poslanie ozbrojených bezpečnostných zborov v systéme obrany Slovenskej republiky

Abstrakt: Práca obsahuje rozpracovanie problematiky obrany a obranného systému pri zaistiovaní bezpečnosti v čase mieru a krízových situácií. Autori poukazujú na prepojenie bezpečnostných doktrín štátu a jednotlivých zoskupení (NATO a EÚ), obranného plánovania a civilného núdzového plánovania. Rozoberajú postavenie orgánov verejnej správy pri obrane a činnosti obranného systému. V práci je analyzované postavenie ozbrojených síl, ozbrojených bezpečnostných zborov a ozbrojených zborov pri obrane Slovenskej republiky a činnosti obranného systému. Druhá časť sa zaoberá rozpracovaním podpory vedenia obrany ozbrojenými silami so zameraním na Policajný zbor, Železničnú políciu a Zbor väzenskej a justičnej stráže. Poukazujú na nedostatky, ktoré sa vyskytujú pri zladžovaní plnenia úloh ozbrojených bezpečnostných zborov (ozbrojených zborov) pri podpore ozbrojených síl pri obrane SR. Práca približuje základné úlohy a špeciálne úlohy Policajného zboru, Železničnej polície a Zboru väzenskej a justičnej polície pri zabezpečovaní podpory obrany SR, vykonávané ozbrojenými silami. Práca poskytuje ucelený prehľad o obrane, systéme obrany štátu a plnení základných úloh a špeciálnych úloh v krízových situáciách na podporu obrany Policajným zborom, Železničnou políciou a Zborom väzenskej a justičnej stráže.

Kľúčové slová: bezpečnostné prostredie, bezpečnosť, krízové plánovanie, bezpečnostná politika, bezpečnostná stratégia, obranná stratégia, systém obrany, podpora obrany, Policajný zbor, Železničná polícia, Zbor väzenskej a justičnej stráže.

Bezpečnostné prostredie štátu je v súčasnom období charakterizované prekonaním hrozby globálnej vojenskej konfrontácie bipolárnych zoskupení a narastaním možnosti ohrozenia, vzniku a vývinu kríz a konfliktov nižšej intenzity, ktoré môžu v kombinácii postupne prerásť do ohrozenia väčšieho stupňa. Súčasné bezpečnostné prostredie je stále viac charakteristické početnými rôznorodými a rozličnými ohrozeniami prichádzajúcimi z rôznych smerov a geografických oblastí s tým, že ohrozenia, pôsobiace zvonku sú kombinované s ohrozeniami vnútri štátu.

Bezpečnostné prostredie v strednej Európe je stabilizované, ale je stále intenzívnejšie ovplyvňované vonkajšími faktormi. Tieto pôsobenia, ktoré vyplývajú z celosvetového trendu ekonomickej, finančnej, kultúrnej a informačnej globalizácie, majú za následok nárast nevojenských bezpečnostných hrozieb, často asymetrického charakteru. Zvyšuje sa závislosť udržiavania potrebnej miery bezpečnosti štátu od účinných spoločných aktivít medzinárodného spoločenstva proti zdrojom ohrozenia, a to nielen pri riešení akútnych, ale aj potenciálnych kríz v medzinárodnom meradle.

Súčasná medzinárodná bezpečnosť vychádza zo západnej kultúry, najmä z európskych demokratických a humanistických tradícií a je v podstate jednotiaci pre celý globálny svet. Na tomto základe sa medzinárodné organizácie a štáty snažia ochrániť zvrchovanosť a rovnoprávnosť štátov a svetový mier.

Na prelome 20. a 21. storočia došlo k spochybneniu niektorých paradigiem politického myslenia, a preto možno očakávať, že doterajšia najvyššia hodnota (bezpečnostných vied)¹, mierové spolužitie, môže byť nahradená dôrazom na rešpektovanie ľudských práv, slobôd a demokraciu a dokonca medzinárodné spoločenstvo môže získať oprávnenie ich vynucovať použitím vojenských prostriedkov. Čo by v konečnom dôsledku predstavovalo právo silných a vyspelých mocností zasahovať voči nedemokratickým štátom a štátom nerešpektujúcim ľudské práva.

Súčasná celosvetová globalizácia a vplyv európskej integrácie vedie k významným zmenám v jednotlivých štátoch, ktoré zásadným spôsobom menia požiadavky spoločnosti, t. j.

¹ Pozri: SKLENKA, I. *Európa hodnôt*, s. 189 – 198.

spoločenskú objednávku na zabezpečenie bezpečnosti, pretože okrem tradičných hrozieb, akými sú živelné pohromy, havárie, katastrofy a trestná činnosť jednotlivcov a skupín, sa novou hrozbou stáva medzinárodný terorizmus.

V súčasnosti sú v našom štáte, vzhľadom na potenciálne hrozby, aplikované závery Bezpečnostnej stratégie SR 2005 a Obrannej stratégie SR 2005 a tomu zodpovedajúce dve základné formy krízového plánovania – obranné plánovanie a civilné núdzové plánovanie. Z pohľadu riešenia kríz a riadenia štátu má však krízové plánovanie oveľa širší význam, t. j. zasahuje do celého radu ďalších činností, procesov a javov, dotýka sa širšieho spektra právnických a fyzických osôb, zaoberá sa nielen všestranným zabezpečením života počas kríz, vojnovou ekonomikou, ale aj technológiami odstraňovania ich negatívnych dôsledkov.

Obrana a systém obrany Slovenskej republiky

Svetové spoločenstvá sa v globalizačnom procese sveta, v súvislosti s udalosťami vyskytujúcimi sa v ostatných rokoch, zaoberajú takmer vo všetkých svetadieloch otázkami bezpečnosti, predovšetkým však civilnej – občianskej, a venujú mimoriadnu pozornosť bezpečnostnej reorientácii štátov, ale i medzinárodných organizácií vojenského a nevojenského charakteru, čo v našom prípade znamená NATO, Európskej únie, OBSE a OSN.

Váženým problémom súčasnej svetovej a kontinentálnej bezpečnosti je skutočnosť, že jej mnohé problémy sú generované predovšetkým na nadnárodnej /nadštátnej/ úrovni, možnosti ich riešenia sú lokalizované a zdroje potrebné na ich riešenie sú hľadané a vytvárané predovšetkým na národnej /štátnej/ úrovni.

Bezpečnosť je široko ponímaný a rozdielne definovaný pojem.² Bezpečnosť štátu je možno chápať aj ako absenciu vonkajších alebo vnútorných zdrojov násilného konfliktu, ktoré by si vyžadovali uplatnenie vojenských prostriedkov. Bezpečnosť je spôsob stabilizovania konfliktných alebo bezpečnosť ohrozujúcich vzťahov prostredníctvom krízovej mobilizácie štátu. V tomto ponímaní má bezpečnosť svoje vyjadrenie v bezpečnostnej politike štátu.

V jej rámci sa vyprofilovali tri základné aspekty bezpečnostnej teórie:

- bezpečnosť ako cieľ,
- prostriedky dosahovania bezpečnosti,
- prepojenie bezpečnosti s vnútropolitickými faktormi.³

V ponímaní ľudí sa pod pojmom bezpečnosť chápe činnosť ozbrojených síl, polície a súkromných bezpečnostných služieb, ktoré majú bezpečnosť zabezpečovať. Dnes nie je dostatočné spoliehať sa iba na činnosť týchto bezpečnostných zložiek pri ochrane osôb a majetku. To si uvedomujú nielen riadiace orgány štátu a spoločnosti, ale čoraz viac postihovaní občania, ktorí sú stále viac ohrozovaní z rôznych smerov pôsobenia, ale i z vizuálnych pocitov získaných z mediálnych zdrojov.

Ústavný zákon z 11. apríla 2002 o bezpečnosti štátu v čase vojny a vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v čl. 1 ustanovuje:

„(3) Bezpečnosť je stav, v ktorom je zachovávaný mier a bezpečnosť štátu, jeho demokratický poriadok a zvrchovanosť, územná celistvosť a nedotknuteľnosť hraníc štátu, základné práva a slobody a v ktorom sú chránené životy a zdravie osôb, majetok a životné prostredie.“

Kvalitatívne nová situácia v oblasti bezpečnostnej a obrannej stratégie nastala po roku 2004, keď sa SR stala členom NATO a EÚ a odkedy má garantovanú kolektívnu bezpečnosť a stabilitu spojeneckými zmluvami a vzájomnými záväzkami. Tieto organizácie sa stali pre

² Napríklad: BUZALKA, J. *Všeobecné otázky krízového manažmentu*. s. 77 – 79.

³ KORBA M., KMEC V. *Civilno-vojenské vzťahy a scenáre ich vývoja v Slovenskej republike*. s. 32.

SR hlavnou platformou rozvoja spolupráce v euroatlantickom priestore. Zachovanie a rast ich jednoty a adaptácia na nové hrozby sú základným predpokladom budovania potenciálu európskej bezpečnostnej a obrannej politiky.

Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika EÚ nám priniesla podnety, ako aj zameranie pre vedeckú činnosť. V tejto súvislosti môžeme konštatovať, že: „Bezpečnostná veda sa zaoberá predovšetkým zaistením bezpečnosti občana a únie a teda minimalizáciou najrôznejších druhov ohrozenia. Určuje rozsah a spôsoby využitia prostriedkov a takých činností, ktoré minimalizujú riziká. Obsah bezpečnostnej vedy sa odráža v bezpečnostnej doktríne.“⁴ Do procesu tvorby bezpečnosti vstupuje ekonomika, politika, kultúra spoločnosti a osobnosti, úroveň vedy a technológií, geopolitická a geostrategická situácia a aktivita verejnosti.

Cieľom EÚ je „Zachovať a rozvíjať úniu ako priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, v ktorom je zaručený voľný pohyb osôb spolu s príslušnými opatreniami týkajúcimi sa ochrany vonkajších hraníc, azylu, prisťahovalectva, prevencie a boja proti zločinnosti.“⁵

Európska únia má bezpečnostnú stratégiu prvýkrát rozpracovanú v Petersbergskej deklarácii WEU⁶, ktorej prvky boli neskôr zapracované do Zmluvy EÚ (Amsterdamská zmluva). Hlava V čl. 17.2. EÚ sa zameriava na operácie, ktoré si vyžadujú vojenské riešenie a zameriavajú sa na politickú, humanitárnu, policajnú, zdravotnícku, prípadne veterinárnu pomoc postihnutým regiónom či štátom, t. j. tzv. mäkká bezpečnosť. Bezpečnostná stratégia EÚ z júna 2003 uvádza, že „Únia by mala byť schopná podporiť niekoľko operácií simultánne.“ Ďalej uvádza, že „...potrebuje vyvinúť strategickú kultúru, ktorá podporuje skorú, rýchlu, a keď je potrebné – robustnú intervenciu, so zapojením vojenských a civilných spôsobilostí.“

Bezpečnostná politika EÚ a štátu sa má premietnuť do bezpečnostnej politiky (súčasťou interných predpisov) osobitných objektov, bánk, priemyselných podnikov, obchodných organizácií, dopravných spoločností, telekomunikačných a bezpečnostných organizácií (riadených štátom, riadených obcou a riadených právnickými a súkromnými osobami).

NATO má stanovený prístup k bezpečnosti – „Poskytovať jeden z nenahraditeľných základov pre stabilné euroatlantické bezpečnostné prostredie, založené na raste demokratických inštitúcií a záväzkov, vedúcich k mierovému riešeniu sporov, v ktorých nijaká krajina nebude môcť zastrašovať alebo donútiť nijakú inú krajinu hrozbou alebo použitím sily.“⁷

Prijatie Strategickej koncepcie NATO po skončení studenej vojny v roku 1991 zameralo v rámci aliancie aplikáciu pri zabezpečovaní bezpečnosti do troch vzájomne sa prekrývajúcich oblastí:

- politický a vojenský dialóg,
- vzájomná spolupráca členských štátov s inými štátmi,
- zabezpečenie kolektívnych obranných schopností NATO.

Nová strategická koncepcia prijatá na Washingtonskom summite v roku 1999, ktorá bola potvrdená na summite NATO v Prahe v roku 2002, definovala krízové riadenie. Obsahové zameranie krízového riadenia v rámci NATO má dve roviny:

a) vojensko – politickú,

⁴ Blížšie: Bezpečnostná stratégia Európskej únie, summit EÚ 20. júna 2003 v gréckych Thessalonikách.

Prezentácia predstaviteľa EÚ pre Spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku J. Solanu.

⁵ Blížšie: HOFREITER, L. *Ochrana kritickej infraštruktúry*.

⁶ Európske hospodárske spoločenstvo (vznik 1957).

⁷ Blížšie: NATO Handbook. NATO Office of Information and Press, Brussels, 2001.

- aktívna a preventívna diplomacia,
 - preventívne rozmiestnenie jednotiek členských štátov NATO a preventívnej diplomacie,
 - mierové misie a operácie,
 - operácie mimo čl. 5 Washingtonskej zmluvy,
- b) koncepciu plánovania civilnej ochrany,
- pomoc pri odstraňovaní následkov prírodných a priemyselných katastrof, záchranné misie a operácie,
 - humanitné misie a operácie pri odstraňovaní následkov prírodných a priemyselných katastrof a humanitárnych kríz.

Na základe uvedených skutočností bola sformulovaná moderná bezpečnostná stratégia SR. **Dokumenty – Bezpečnostná stratégia SR 2005 a Obranná stratégia SR 2005**, schválené Národnou radou Slovenskej republiky v septembri 2005, sú výsledkom konštituovania filozofie prístupov k zložitým problémom súčasnosti s rešpektovaním štátno-bezpečnostných záujmov Slovenskej republiky. Aplikovaný komplexný prístup k bezpečnostným hrozbám, identifikujúci sociálne, politické, vojenské, ekonomické, informačné, environmentálne a kultúrne výzvy a hrozby, sa stal východiskom realizácie bezpečnostnej politiky štátu, budovania bezpečnostného systému SR, východiskom tvorby zákonných noriem a praktickej politickej a hospodárskej činnosti výkonnej štátnej moci. Bezpečnostná stratégia poskytla zásadné východiská realizácie bezpečnostnej politiky SR s cieľom zaručiť požadovanú a historicky možnú úroveň bezpečnosti občana a štátu.

Obranná stratégia je teória a prax fungovania štátu, zameraná na dosiahnutie bezpečnosti, suverenity, prosperity, demokracie a slobody pred všeobecným a militantným ohrozením. Je súčasťou stratégie štátnej bezpečnosti, ktorá obsahuje tvorbu, vývoj, prípravu a použitie všetkých síl, prostriedkov a spôsobov na zamedzenie militantným ohrozeniam národnej bezpečnosti⁸. Dokument Obranná stratégia SR 2005 identifikuje určujúce tendencie vývoja bezpečnostného prostredia pre oblasť obrany a charakterizuje novú dimenziu jej obrannej politiky. Určuje jej základný cieľ, požiadavky na efektívnu obranu, ako aj na spôsobilosti ozbrojených síl SR a ostatné súčasti systému obrany štátu.⁹

Slovenská republika ako člen NATO a EÚ sa sústreďuje na plnenie záväzkov a efektívne využitie kolektívnej obrany. Členstvo Slovenskej republiky v NATO a EÚ výrazne zmenilo jej bezpečnostné postavenie a vytvára kvalitatívne nové predpoklady na realizáciu svojich bezpečnostných záujmov. Slovensko sa stalo integrálnou súčasťou euroatlantického bezpečnostného spoločenstva a získalo zmluvne viazané bezpečnostné záruky a stalo sa tiež spolugarantom bezpečnosti spojencov. Základný cieľ obrannej politiky SR je realizovaný z euroatlantickej pozície. Slovensko sa zaviazalo plnohodnotne plniť záväzky člena NATO a EÚ v rámci bezpečnostnej a obrannej politiky, zvyšovať úroveň použiteľnosti a operačnej pripravenosti ozbrojených síl. Súčasná koncepcia obrannej stratégie je vyváženým substrátom politických, diplomatických, ekonomických, vedecko-technických, vzdelávacích, bezpečnostných a vojenských stratégií, realizovaných na dosiahnutie požadovanej úrovne ochrany a obrany. Vyjadruje jej dlhodobé základné ciele a stanovuje prostriedky a postupy, nutné na jej realizáciu.

Zákon NR SR č. 319 z 23. mája 2002 o obrane Slovenskej republiky v § 2 Obrana štátu ustanovuje:

„(1) Obrana štátu je súhrn opatrení, ktorými SR zachováva mier, bezpečnosť, zvrchovanosť, územnú celistvosť a nedotknuteľnosť hraníc a plní záväzky vyplývajúce z medzinárodných

⁸ BUZALKA J. *Všeobecné otázky krízového manažmentu*. s. 88.

⁹ Obranná stratégia Slovenskej republiky 2005. čl. 2.

zmlúv o spoločnej obrane proti napadnutiu a z ďalších medzinárodných zmlúv vojenskej povahy.¹⁰

„(2) Obranu štátu tvorí aj súhrn opatrení SR na boj s terorizmom, ktoré v tejto oblasti vykonávajú spravodajské služby, súdy, prokuratúra, ozbrojené zbory a ozbrojené sily SR.¹¹“

„(3) Ak hrozí nebezpečenstvo napadnutia SR cudzou mocou a určené sily a prostriedky PZ nepostačujú na zabezpečenie ochrany štátnej hranice,¹² obranu štátnej hranice na základe rozhodnutia vlády SR prevezmú ozbrojené sily podľa osobitného predpisu.“

Obranu SR zabezpečujú orgány verejnej moci štátu a vecne príslušné právnické osoby, fyzické osoby oprávnené na podnikanie a fyzické osoby, ktoré svojou činnosťou a opatreniami vytvárajú predpoklady na zabezpečenie obrany štátu, prípravy na obranu štátu a na plnenie záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je SR viazaná.

Na zabezpečenie obrany SR vznikol systém obrany, ktorý je predurčený na riešenie rizík a ohrození vojenského charakteru. Je determinovaný rozsahom, intenzitou, aktuálnosťou, realitou a osobitosťou rizík vojenského ohrozenia a terorizmu. Vojenské ohrozenie a terorizmus determinujú adekvátne sily a prostriedky jednotlivých prvkov systému obrany v činnostiach, čase a priestore, ozbrojených síl na zabezpečenie obrany štátu a jeho obyvateľstva.

Systém obrany štátu tvorí súhrn činností, vzťahov, materiálnych prostriedkov a kompetencií zákonom vymedzených subjektov, prostredníctvom ktorých ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy, súdy a prokuratúra, orgány miestnej štátnej správy, obce a vyššie územné celky, fyzické osoby oprávnené na podnikanie a občania, vytvárajú predpoklady na zabezpečenie obrany štátu a na plnenie záväzkov, vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o spoločnej obrane proti napadnutiu. Aktuálnou požiadavkou je transformácia systému obrany SR tak, aby sa výrazne zvýšila účinnosť jeho riadenia a efektívnosť využívania obranného potenciálu štátu, zdokonalil sa právny rámec pre činnosť orgánov verejnej moci.¹³

Na zabezpečenie plnenia úloh systému obrany je subjektmi vymedzenými zákonom priebežne a komplexne realizovaná príprava na obranu štátu. **Príprava na obranu štátu je súhrn opatrení zainteresovaných subjektov, ktorými zabezpečujú úlohy obrany štátu.¹⁴** Súčasťou prípravy (obranu štátu) jednotlivých subjektov obrany štátu je:

- výber, určenie a zaradenie stavieb a budov do kategórie objektov osobitnej dôležitosti, alebo do kategórie ďalších dôležitých objektov pre obranu štátu, ich ochrana a obrana, plnenie úloh hospodárskej mobilizácie, mobilizačné cvičenia;
- príprava ozbrojených síl, ozbrojených zborov, civilnej ochrany, Hasičského a záchranného zboru a záchranných služieb;
- plnenie úloh súvisiacich so zachovávaním bezpečnosti a obrany štátu, preverovanie opatrení, najmä vykonávaním kontrol, mobilizačných cvičení, najmä u tých subjektov, ktoré plnia stanovené a vecné úlohy;
- príprava občanov na obranu štátu zahŕňa súhrn opatrení vo výchovno-vzdelávacom procese na základných školách a stredných školách, zameraných najmä na brannú výchovu a brannú prípravu, zdravotnú prípravu, záujmovú činnosť, technickú činnosť a športovú činnosť a iné, ale akceptuje explóziu informácií, vplyv nových technológií, ako

¹⁰/ Čl. 7 ods. 4 Ústavy SR.

¹¹/ Bližšie: Zákon NR SR č. 46/1993 Z. z. o SIS v znení neskorších predpisov, zákon NR SR č. 198/1994 Z. z. o Vojenskom spravodajstve, zákon č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov, zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre, zákon NR SR č. 171/1993 Z. z. o PZ v znení neskorších predpisov a zákon NR SR č. 321/2002 Z. z. o ozbrojených silách SR.

¹² Zákon NR SR č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

¹³ Pozri: Obranná stratégia Slovenskej republiky 2005. čl. 22.

¹⁴ Porovnaj § 3 zákona o obrane Slovenskej republiky.

aj globalizáciu sveta, ... 'ktorá vyžaduje na jednej strane človeka, ktorý sa dokáže presadiť svojimi myšlienkami, nápadmi, vynálezmi a inými produktmi intelektu, čo vyžaduje, aby sa rozvíjalo tvorivé myslenie a schopnosť samostatne riešiť problémy a na druhej strane rozvíjať u človeka... ušľachtilú hodnotovú orientáciu a ďalšie humánne kvality'¹⁵;

- prípravu občanov na obranu štátu realizuje najmä Ministerstvo obrany SR. Po dohode s ním sa na ich príprave môžu podieľať aj občianske združenia, charitatívne organizácie, cirkvi a náboženské spoločnosti a fyzické osoby oprávnené na podnikanie;
- mobilizačné cvičenie, ktoré je komplexnou previerkou pripravenosti zainteresovaných subjektov obrany SR na plnenie úloh v čase vojny a vojnového stavu.¹⁶

K základným východiskám riešenia uvedenej problematiky patria nasledujúce skutočnosti:

- obrana pred vonkajším nepriateľom je rozhodujúcou úlohou štátu a jeho ozbrojených síl;
- konkrétny podiel na realizácii úloh obrany je pre ministerstvá, vedúcich ústredných orgánov štátnej správy, samosprávy stanovený zákonom a je rozložený na všetky úrovne štátnej správy, ako aj samosprávy;¹⁷
- občania nesú zákonom vymedzenú mieru podielu na zabezpečení a realizácii obrany zvrchovanosti, územnej celistvosti, demokracie a štátnych záujmov;¹⁸
- obrana zahŕňa činnosti v období mieru, ako aj vojny;
- obrana štátu je realizovaná na území vlastného štátu, ako aj mimo územia SR;
- obrana štátu zahŕňa vojenské (bojové a nebojové činnosti), ako aj nevojenské činnosti.

Systém obrany SR predstavuje účelné usporiadanie častí systému, vnútorných väzieb a vzťahov vo vertikálnej a horizontálnej rovine. Obranný systém SR tvorí významnú samostatnú súčasť celkového bezpečnostného systému SR. Bezpečnostný systém SR je inštitucionálnym nástrojom bezpečnostnej politiky štátu. Ako taký predstavuje zložitý komplex zahraničnopolitických, ekonomických, vojensko-obranných, vnútro-bezpečnostných, záchranárskych, zdravotníckych, humanitárnych, právnych, sociálnych, kultúrnych a ekologických prvkov a ich vzájomných väzieb.¹⁹

Obranný systém SR je tvorený najmä podsystémom riadenia obrany, výkonným podsystémom obrany, podsystémom podpory a zabezpečenia obrany, ako aj podsystémom spojeneckej spolupráce a súčinnosti Ozbrojených síl SR a NATO.

Podsystém riadenia obrany je rozhodujúcim prvkom komplexného systému obrany štátu a regiónu a významnou oblasťou krízového manažmentu. Vytvára predpoklady na realizáciu zákonov, nariadení, vyhlášok ústredných orgánov štátu, orgánov miestnej štátnej správy a samosprávy pre predmetnú oblasť v mieri v období vojnového stavu a vojny. Jeho poslaním je vytvoriť a realizovať vzájomné väzby a súčinnosť medzi vrcholnými orgánmi štátu navzájom a medzi týmito orgánmi a ostatnými výkonnými a zabezpečovacími orgánmi s cieľom včasnej, efektívnej prevencie a organizovanej odozvy na aktuálne a perspektívne požiadavky obrany nášho štátu. Výsledkom tohto procesu sú rozhodnutia záväzné pre výkonné podsystémy a podsystémy podpory obrany. Podsystém riadenia obrany je jednotný v mieri, ako aj v krízových situáciách. Pri jeho aktivovaní v čase vojny a vojnového stavu na riešenie krízovej situácie sa podľa potreby, spracovaných modelových situácií a plánov

¹⁵ SEKNIČKA, J., HALÁDIK J. *Pedagogika pre učiteľov stredných odborných škôl Policajného zboru*. s. 17.

¹⁶ Porovnaj § 3 ods. 1 až 6 zákona o obrane SR.

¹⁷ Pozri riadenie a plnenie úloh na úseku obrany štátu § 4 až § 16 zákona o obrane SR.

¹⁸ Pozri § 17 až 22 a § 23 a 24 zákona o obrane SR.

¹⁹ Koncepcia vnútornej bezpečnosti Slovenskej republiky s. 3.

uvádzajú zodpovedajúce prvky do plnej funkčnosti a iné sa utlmujú. Krízový manažment v čase vojny a vojnového stavu aplikuje najmä tieto požiadavky:

- jednotnosť prípravy orgánov štátu a samospráv, fyzických a právnických osôb, občanov na obranu v mieri a zabezpečenie obrany v čase vojny a vojnového stavu;
- pripravenosť, operatívnosť a odbornú spôsobilosť orgánov riadenia na riešenie vzniknutých a potenciálnych krízových situácií;
- nepretržitosť a komplexnosť riadenia prípravy a zabezpečenie obrany v mieri a v čase vojnového stavu a vojny, najmä s plnením úloh zabezpečenia hospodárskej mobilizácie a mobilizácie ozbrojených síl;
- optimálnosť procesov riadenia tvorby zdrojov na obranu a ich efektívne využitie.

Výkonný podsystem obrany je systém činností kompetentných štátnych orgánov, síl a prostriedkov ozbrojených síl a ozbrojených zborov, právnických a fyzických osôb, ktoré realizujú úlohy zabezpečenia obrany mierovými, ako aj vojenskými prostriedkami. Je činnosťou krízového manažmentu v konkrétnych podmienkach krízovej situácie alebo prípravy opatrení a modelov riešení aktuálnej alebo potenciálnej krízy. Medzi rozhodujúce prvky výkonného systému môžeme zaradiť: Ministerstvo obrany SR a Ozbrojené sily SR, Ministerstvo zahraničných vecí SR a naše zahraničné zastupiteľstvá, ako aj zástupcov nášho štátu v medzinárodných organizáciách, Ministerstvo vnútra SR a Policajný zbor, Ministerstvo hospodárstva SR a Správa štátnych hmotných rezerv SR, Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR. Rozhodujúcim prvkom obrany sú Ozbrojené sily SR a sily spojencov.

Medzi úlohy krízového manažmentu vo výkonnom podsysteme obrany môžeme zaradiť:

- rozpracovanie zabezpečenia výkonu obrany vo všetkých zainteresovaných subjektoch s akceptáciou spolupráce s koalíčnymi partnermi NATO aj na najnižších úrovniach štátnej správy a samosprávy;
- zdokonaľovanie systému obranného plánovania a vzájomnej harmonizácie činností zainteresovaných subjektov v krízových situáciách;
- preverovanie kvality výkonného systému obrany, spresňovanie a zladžovanie činnosti a kompetencií, vykonávanie čiastkových, ako aj komplexných nácvikov pripravenosti plnenia úloh.

Podsystem podpory a zabezpečenia obrany garantuje funkčnosť výkonného podsystemu a krízový manažment realizuje činnosti, ktoré vytvárajú celkové predpoklady na prípravu a zabezpečenie obrany. Podpora obrany pre činnosť krízového manažmentu znamená realizáciu súhrnu politických, vojenských, hospodárskych, právnych, organizačných, finančných, mobilizačných a iných opatrení v mieri a v čase vojnového stavu a vojny, ktorých cieľom je pripraviť SR na adekvátnu obranu. Podsystem podpory obrany je tvorený ministerstvami, ústrednými orgánmi štátnej správy, miestnymi orgánmi štátnej správy a územnej samosprávy, ich vzájomnými vzťahmi, riadiacimi a súčinnosťnými väzbami v rámci systému a vo vzťahu k ostatným systémom. Krízový manažment v oblasti podsystemu podpory obrany štátu sústreďuje pozornosť najmä na:

- spresňovanie obrannej stratégie, cieľov obrany a nástroje ich dosiahnutia, spresňovanie a vypracovanie zákonných noriem;
- prípravu riadiacich prvkov obrany štátu;
- prípravu ozbrojených síl a ozbrojených zborov, subjektov podpory obrany a občanov;
- prípravu obrannej infraštruktúry štátu;
- prípravu mobilizačných zdrojov;
- prípravu koalíciej spolupráce a súčinnosti.

Podsystem spojeneckej spolupráce a súčinnosti je zameraný na základný cieľ obrannej politiky nášho štátu, ako aj spojencov, a to na základe dôveryhodných a transparentných vzťahov s členskými krajinami NATO a EÚ, ako aj vzájomne výhodnej spolupráce a spoločných bezpečnostných záujmov.

Uvedené skutočnosti sú nástroje zvyšovania potenciálu obranného systému SR, ako aj krízového manažmentu v čase vojny a vojnového stavu, práve preto aj v Obrannej stratégii SR v čl. 22 je konštatované „Aktuálnou požiadavkou je transformácia systému obrany SR tak, aby sa výrazne zvýšila účinnosť jeho riadenia a efektívnosť využívania obranného potenciálu štátu, zdokonalil sa právny rámec pre činnosť orgánov verejnej moci.“²⁰

Zložitosť činnosti krízových štábov a krízových manažérov ukazuje na potrebu, aby sa teoretické prístupy krízového manažmentu stali pevnou súčasťou profesionálnej prípravy a praktickej činnosti všetkých pracovníkov častí obranného systému štátu a regiónu. Absencia odborných a kvalifikovaných prístupov pracovníkov krízového manažmentu môže ohroziť funkčnosť tohto systému. Záverečná správa čiastkovej vedeckovýskumnej úlohy „Teoretické a metodologické základy krízového manažmentu vo verejnej správe“ práve v týchto súvislostiach zdôrazňuje, že úsilie vedeckej práce v oblasti teórie krízového manažmentu vo všeobecnosti a krízového manažmentu vo verejnej správe osobitne, je potrebné zamerať na nasledujúce hlavné smery:

- systémové a komplexné skúmanie otázok vzniku, vývinu a dôsledkov ohrozenia a rizík rôzneho druhu a možností prevencie a minimalizácie alebo redukcie týchto dôsledkov;
- užšie spojenie a kooperácia medzi subjektmi vedeckej práce a decíznou sférou v oblasti krízového manažmentu na celoštátnej úrovni a krízového manažmentu vo verejnej správe na rezortnej úrovni;
- vedecká podpora pri riešení konkrétnych, aktuálnych krízových javov;
- cieľavedomé a zámerné rozvíjanie a edukácia krízového manažmentu ako vedeckej disciplíny a študijného odboru alebo smeru na školách relevantného zamerania vrátane Akadémie PZ v Bratislave;
- začlenenie primeraných obsahových prvkov edukácie krízového manažmentu a bezpečnosti do kurikulárnych systémov, vzdelávania pracovníkov verejnej správy a i.²¹

Rozhodujúcim subjektom obranného systému Slovenskej republiky sú Ozbrojené sily SR, ktoré sú pripravené na obranu štátu bojovými prostriedkami a sú spôsobilé na vedenie obrannej bojovej činnosti samostatne alebo v súčinnosti s partnerskými ozbrojenými silami NATO, na území vlastného štátu alebo na území nepriateľa. Na vecnom a konkrétnom zvyšovaní potenciálu obranného systému sa podieľajú základné časti verejnej správy – štátna správa, špecializovaná štátna správa, územné a miestne samosprávy, ktoré tvoria aj príslušné orgány miestnej štátnej správy, orgány územnej samosprávy, orgány a časti záujmovej samosprávy, právnické a fyzické osoby, ich vzťahy, činnosti a kompetencie vymedzené zákonnými normami, materiálne a duchovné prostriedky, slúžiace na plnenie obranných a ochranných opatrení a úloh. Efektívna obrana (ako aj ochrana) je možná len pri spojení a využití aktivít a úsilia občanov združených v dobrovoľných organizáciách a spolkoch s centrálnymi regulovanými zásahmi štátnych orgánov a orgánov samosprávy jednotlivých stupňov do oblasti organizačnej výstavby, investičnej činnosti, stavebnej a vedeckovýskumnej činnosti, do oblasti výchovy a vzdelávania obyvateľov a i., s cieľom ich prípravy na riešenie krízových situácií aj v čase vojnového stavu a vojny.

²⁰ Pozri: Obranná stratégia Slovenskej republiky 2005. čl. 22.

²¹ BUZALKA, J. *Teoretické a metodologické základy krízového manažmentu vo verejnej správe*. Záverečná správa čiastkovej vedeckovýskumnej úlohy s. 37.

Nástrojom realizácie vyššie uvedených úloh, zabezpečenia efektívnosti fungovania a rozvoja systému obrany nášho štátu je krízové plánovanie /civilné núdzové plánovanie, obranné plánovanie/. Civilné núdzové plánovanie je spolu s obranným plánovaním neoddeliteľnou súčasťou medzinárodného systému bezpečnosti NATO. Zahŕňa koordináciu plánovania, prípravu a zabezpečovanie opatrení členských krajín s cieľom vytvárať a udržiavať civilné zdroje na kolektívnu podporu strategických cieľov aliancie.

V Pražskom záväzku²² spôsobilosti si vedúci predstavitelia NATO stanovili požiadavky na čo najrýchlejšie zlepšenie národných spôsobilostí v štyroch operačných oblastiach, ktoré majú kľúčový význam pre celé spektrum operácií aliancie vrátane obrany pred terorizmom. Ide o:

- ochranu pred chemickým, biologickým, rádiologickým a jadrovým útokom,
- zabezpečenie veliteľskej, komunikačnej a informačnej prevahy,
- zlepšenie interoperability nasadených síl a kľúčových aspektov efektívneho vedenia boja,
- zabezpečenie rýchleho nasadenia a udržateľnosti bojových síl.

Jedným z hlavných nástrojov, ktorými si Aliancia zabezpečuje, aby jednotlivé krajiny budovali nevyhnutné sily a spôsobilosti, je proces obranného plánovania NATO. Ide o komplexný dlhodobý proces zahrnujúci viac plánovacích disciplín vrátane vyzbrojovania, civilného núdzového plánovania, s dôrazom na základné oblasti (velenia, riadenia a komunikáciu), logistiky, zdrojov, jadrového plánovania a prirodzene, plánovania síl.

Obranné plánovanie – systém racionálneho vyvažovania požiadaviek zabezpečenia obrany krajiny s jej finančnými, vecnými a ľudskými zdrojmi. Tvorí integrálnu súčasť riadenia štátu. Predstavuje špecifický proces plánovania súboru opatrení, prostredníctvom ktorého štát realizuje svoju funkciu pri obrane slobody, nezávislosti, suverenity, územnej celistvosti, zásad demokratického ústavnoprávneho poriadku a pri ochrane života a majetku občanov. Obranné plánovanie slúži na zabezpečenie funkčnosti systému obrany štátu, spresňuje práva, povinnosti a vzájomné vzťahy jeho jednotlivých prvkov. Obsahuje:

- plánovanie síl,
- plánovanie vyzbrojovania,
- plánovanie zdrojov,
- plánovanie logistiky,
- plánovanie komunikačných a informačných systémov,
- civilné núdzové plánovanie.²³

Civilné núdzové plánovanie – proces plánovania opatrení na zabezpečenie ochrany obyvateľstva, ochrany ekonomiky, trvalej funkčnosti štátnej správy, prijateľnej úrovne spoločenskej a hospodárskej činnosti štátu a obyvateľstva. Nedeliteľnou súčasťou je koordinácia požiadaviek na civilné zdroje, ktoré sú potrebné na zaistenie bezpečnosti. V rámci NATO je civilné núdzové plánovanie chápané ako časť systému obranného plánovania NATO, zameraného na zaistenie civilných zdrojov a ochranu obyvateľstva. Na národnej úrovni je doplnené podľa miestnych, špecifických podmienok.

Je to proces plánovania, ktorý vychádza zo systému plánovania NATO a je zameraný hlavne na zaistenie civilných zdrojov riešenia všetkých krízových situácií a na ochranu obyvateľstva (civilnú ochranu). Na národnej úrovni je podľa špecifických podmienok (neexistencia systému krízového riadenia) využívaný aj na plánovanie ďalších oblastí – ochrana ekonomiky, zaistenie funkčnosti verejnej správy, vnútorná bezpečnosť a verejný poriadok.

²² Bližšie: Závery summitu NATO v Prahe v roku 2002.

²³ MARCHEVKA P. *Civilne núdzové plánovanie a podpora obrany*, s. 456.

V Slovenskej republike sa chápe ako systém komplexného zabezpečenia zdrojov, síl a prostriedkov, nevyhnutných na zvládnutie nevojenských krízových javov a civilnú podporu ozbrojených síl a vojenských operácií (v súlade s čl. 5 Washingtonskej zmluvy i mimo tohto rámca). Zabezpečuje prípravu a koordináciu opatrení, uskutočňovaných orgánmi verejnej moci, na zaistenie vnútorného poriadku v štáte, ochranu obyvateľstva, hospodárstva štátu a trvalú funkčnosť štátnej správy a územnej samosprávy počas krízovej situácie.

Základné ciele civilného núdzového plánovania (národného i v rámci NATO):

- udržanie funkčnosti štátnej správy a územnej samosprávy počas krízových situácií vrátane vojny a zabezpečenie jej obnovy po narušení,
- zaistenie prijateľnej úrovne sociálneho a ekonomického života počas krízových situácií vrátane vojny,
- podpora a ochrana života, zdravia a majetku obyvateľov počas krízových situácií vrátane vojny,
- spolupráca s ozbrojenými silami a ich podpora v mieri i počas krízových situácií vrátane vojny (najmä poskytovanie expertov),
- podpora opatrení NATO na prevenciu i zvládnutie krízových situácií,
- vykonávanie poradenstva pre NATO na úseku civilnej podpory humanitárnych i vojenských operácií.²⁴

Obranná stratégia SR vymedzuje úlohy v oblasti obrany aj ostatným zborom, službám a systémom, napríklad v článku 53 uvedeného dokumentu je uvedené „Policajný zbor SR, Zbor väzenskej a justičnej stráže a Železničná polícia budú plniť úlohy podpory obrany. Hasičský a záchranný zbor a záchranné služby a civilná ochrana sa na obrane budú podieľať v rámci Integrovaného záchranného systému. Policajný zbor, Civilná ochrana a Hasičský a záchranný zbor budú prispievať aj k budovaniu kapacít civilného krízového manažmentu Európskej únie.“²⁵

Činnosti Policajného zboru, Železničnej polície a Zboru väzenskej a justičnej stráže pri plnení úloh podpory obrany

Pod pojmom **podpora obrany** rozumieme rozvoj a udržiavanie obrannej infraštruktúry, tovarov, služieb a činnosti, ktoré sú poskytované ozbrojeným silám na zabezpečenie obrany štátu, ktoré sa uhrádzajú zo štátneho rozpočtu. Civilnú podporu obrany tvoria aj služby a činnosti poskytované ozbrojeným silám, ako sú najmä finančné, zdravotné, veterinárne, dopravné, prepravné, telekomunikačné, poštové, zásobovacie, ubytovacie, výskumné a vedecké služby, výrobná, opravárenská a stavebná činnosť.

V rámci podpory činnosti ozbrojených síl civilnými orgánmi, pri riešení krízových situácií vojenského charakteru, vystupujú ozbrojené sily (ozbrojené bezpečnostné zbory a ozbrojené zbory) ako podporovaný subjekt, ktorý zabezpečuje prostredníctvom obranného plánovania potrebné vlastné sily a prostriedky (spôsobilosti). Ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy vystupujú v úlohe podporujúcich subjektov a zabezpečujú potrebné sily a prostriedky (spôsobilosti) na základe požiadaviek ozbrojených síl.

V tejto oblasti z hľadiska koordinácie civilného núdzového plánovania a obranného plánovania existujú na Slovensku tieto problémy:

²⁴ MARCHEVKA P. Civilne núdzové plánovanie a podpora obrany. In *Zborník z 12. vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*, Žilina 2007, 456 s.

²⁵ Obranná stratégia Slovenskej republiky 2005. čl. 53.

- spôsob definovania požiadaviek na sily a prostriedky (spôsobilosti) podporujúcich ministerstiev a subjektov nezodpovedá zmeneným úlohám ozbrojených síl a charakteru obrany,
- mechanizmus zabezpečenia požiadaviek (programovanie a rozpočtovanie) nezabezpečuje potrebnú úroveň koordinácie a akceptácie prioritných úloh obrany.²⁶

V rámci podpory verejnej moci, pri riešení krízových situácií nevojenského charakteru, vystupujú orgány verejnej moci ako podporované subjekty a ozbrojené sily ako podporujúce. Sily a prostriedky (spôsobilosti) orgánov verejnej moci sú zabezpečované prostredníctvom plánovania plnenia bežných úloh týchto orgánov. Sily a prostriedky (spôsobilosti) ozbrojených síl sú zabezpečované prostredníctvom obranného plánovania a sú prioritne zamerané na potreby riešenia krízových situácií vojenského charakteru. Z tohto vyplýva, že orgány verejnej moci, rovnako ako ozbrojené sily, nepripravujú špeciálne sily a prostriedky (spôsobilosti) na riešenie krízových situácií nevojenského charakteru, ale používajú na ich riešenie sily predurčené na plnenie ich hlavných úloh, ktoré sú v dobe výskytu krízových situácií dostupné.

V oblasti podpory orgánov verejnej moci pre ozbrojené sily existujú tieto hlavné problémy:

- *interoperabilita síl* a prostriedkov orgánov verejnej moci a ozbrojených síl, to znamená možnosť spoločného pôsobenia,
- *komplementarita síl* a prostriedkov orgánov verejnej moci a ozbrojených síl,
- *dostupnosť síl* a prostriedkov ozbrojených bezpečnostných zborov a ozbrojených zborov,
- *dostupnosť síl* a prostriedkov ozbrojených síl na podporu orgánov verejnej moci v dobe výskytu krízy.²⁷

Aj keď obranné plánovanie zaisťuje koordinované a efektívne vyčleňovanie civilných zdrojov na podporu ozbrojených síl a na realizáciu opatrení uskutočňovaných v záujme obrany v civilnom sektore, je potrebné zdôrazniť, že existencia oddelených systémov civilného a vojenského plánovania rozvoja spôsobilostí a použitia síl a prostriedkov do určitej miery komplikuje plánovanie riešenia krízových situácií, ktoré si vo veľkej väčšine vyžadujú spoločné nasadenie všetkých dostupných síl, prostriedkov a zdrojov vojenských aj civilných orgánov.

Civilná podpora vojenských operácií má stanovené ciele:

- a) Vytvoriť nový systém národnej podpory obrany štátu,
- b) Harmonizovať procedúry a procesy obranného plánovania a civilného núdzového plánovania.²⁸

Ako zdôrazňuje Bezpečnostná stratégia SR 2005 aj Obranná stratégia SR 2005 v bezpečnostnom systéme a obrannom systéme SR zohráva významnú úlohu Policajný zbor, ako aj ostatné ozbrojené bezpečnostné zbory. **Významný podiel Policajného zboru, Železničnej polície a Zboru väzenskej a justičnej stráže na udržaní, garancii a na tvorbe vnútornej bezpečnosti a podpory obrany SR, ako významného predpokladu plnenia komplexu úloh v období krízových situácií vyššie uvedených systémov,²⁹ je zdôraznený najmä skutočnosťami, ako sú:**

²⁶ MARCHEVKA P. Civilne núdzové plánovanie a podpora obrany. In *Zborník z 12. vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*, Žilina 2007, 460 s.

²⁷ MARCHEVKA P. *Civilne núdzové plánovanie a podpora obrany*. s. 460.

²⁸ Tamže.

²⁹ Pozri napríklad: Obranná stratégia Slovenskej republiky 2005. čl. 53.

- Policajný zbor, Železničná polícia a Zbor väzenskej a justičnej stráže sú profesionálne pripravené a adekvátne materiálne zabezpečené ozbrojené zbory, ktoré sú pripravované aj na činnosti vo všetkých krízových situáciách – núdzovom stave, výnimočnom stave, vojnovom stave, čase vojny;³⁰
- Policajný zbor je najpočetnejší ozbrojený bezpečnostný zbor štátu, počty, sily a prostriedky Železničnej polície a Zboru väzenskej a justičnej stráže zodpovedajú charakteristike plnených úloh a sú systémovo pripravované na plnenie úloh v čase mieru, ako aj vojny a vojnového stavu;
- Policajný zbor, Železničná polícia a Zbor väzenskej a justičnej stráže disponujú vysokým stupňom organizovanosti a akcieschopnosti, majú optimálnu organizačnú štruktúru zodpovedajúcu skupinám úloh, na ktorých plnenie sú predurčené;
- Policajný zbor je aktívne zapojený do všetkých výkonných manažmentov krízových situácií, Železničná polícia a Zbor väzenskej a justičnej stráže sú adekvátne zapojené do riešenia krízových situácií spadajúcich do spektra ich činnostného predurčenia;
- Policajný zbor, Železničná polícia a Zbor väzenskej a justičnej stráže spolupracujú s orgánmi štátnej správy, ako aj samosprávy, fyzickými a právnickými osobami, občanmi v čase mieru, ako aj vojny.³¹

Činnosti Policajného zboru pri plnení úloh podpory obrany

Miesto a úlohy Policajného zboru vo vnútroštátnom bezpečnostnom a obrannom systéme SR sú okrem uvedených skutočností určované aj politickými nástrojmi, majúcimi výstupy v zákonných normách, materiálnom a ekonomickom zabezpečení, ako aj akceptáciou a tvorbou konkrétneho historicky viac či menej optimálneho modelu tohto ozbrojeného bezpečnostného zboru.

Základnou úlohou PZ je chrániť život a zdravie osôb a majetok, plniť úlohy vo veciach vnútorného poriadku a bezpečnosti. Pri plnení svojich úloh spolupracuje s orgánmi štátnej správy, orgánmi samosprávy obcí, s ozbrojenými silami a ozbrojenými zbormi, s právnickými a fyzickými osobami.

Policajný zbor prostredníctvom jeho príslušníkov, ktorých je viac ako 21 000, plní tieto **základné úlohy**: spolupôsobí pri ochrane základných práv a slobôd, najmä pri ochrane života, zdravia, osobnej slobody a bezpečnosti osôb a pri ochrane majetku; odhaľuje trestné činy a zisťuje ich páchatel'ov; spolupôsobí pri odhaľovaní daňových únikov, nezákonných finančných operácií a legalizácii príjmov z trestnej činnosti; vykonáva vyšetrovanie o trestných činoch a skrátene vyšetrovanie o trestných činoch; vedie boj proti terorizmu a organizovanému zločinu; zaisťuje osobnú bezpečnosť najvyšších predstaviteľ'ov štátu a ďalších osôb určených zákonom; zabezpečuje ochranu štátnej hranice; spolupôsobí pri zabezpečovaní verejného poriadku, a ak bol porušený, robí opatrenia na jeho obnovenie; dohliada na bezpečnosť a plynulosť cestnej premávky a spolupôsobí pri jej riadení; odhaľuje priestupky a zisťuje ich páchatel'ov; vykonáva pátranie po osobách a pátranie po veciach; vykonáva kriminalisticko-expertízu a znaleckú činnosť; spolupôsobí pri zabezpečovaní ochrany civilného letectva; plní úlohy štátnej správy a iné úlohy, ak tak ustanovujú osobitné predpisy; plní úlohy na úseku prevencie v rozsahu pôsobnosti ustanovenej zákonom.³²

V zákone o Policajnom zbore sú ustanovené povinnosti, oprávnenia a prostriedky policajta a Policajného zboru. Zákonodarca vymedzil celú škálu oprávnení policajta, ktoré sú

³⁰ Čl. 1 ods. 5 ústavného zákona o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu.

³¹ § 3 zákona o Policajnom zbore, § 3 ods. 1 zákona o Železničnej polícii, § 4 ods. 1 písm. n zákona o Zbore väzenskej a justičnej stráže.

³² Pozri: zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov. § 2.

obsiahnuté v § 17 až 34 zákona o Policajnom zbore. Sú to **oprávnenia**: oprávnenie požadovať vysvetlenie; oprávnenie požadovať informácie; oprávnenie na predvedenie osoby; oprávnenie požadovať preukázanie totožnosti; oprávnenie na zaistenie osoby; oprávnenie použiť psa na pachové práce; oprávnenie na snímanie identifikačných znakov; oprávnenie na zaistenie cudzinca; oprávnenie zaistiť vec; oprávnenie odňať zbraň; oprávnenie na zastavovanie a prehliadku dopravného prostriedku; oprávnenie pri zaistovaní bezpečnosti civilnej leteckej dopravy; oprávnenie uzatvoriť verejne prístupné miesta; oprávnenie otvoriť byt; oprávnenie pri odhaľovaní daňových únikov a nezákonných finančných operácií; oprávnenie používať donucovacie prostriedky.

Policajný zbor pri plnení svojich úloh spolupracuje s orgánmi verejnej moci, ozbrojenými silami, ozbrojenými bezpečnostnými zbormi, ozbrojenými zbormi, Slovenskou informačnou službou, právnickými osobami a fyzickými osobami, s orgánmi územnej samosprávy a občanmi.³³ Z uvedeného možno vyvodiť zovšeobecňujúci záver, že PZ je významným výkonným a nezastupiteľným článkom vnútorného bezpečnostného systému nášho štátu.

Policajný zbor okrem uvedeného plnenia komplexu základných a všeobecných úloh je poverený a pripravovaný na plnenie špecifickej skupiny úloh v krízových situáciách, ktoré zodpovedajú jeho miestu v bezpečnostnom a obrannom systéme štátu. **V krízových situáciách – núdzovom stave, výnimočnom stave, vojnovom stave a v čase vojny Policajný zbor plní najmä tieto úlohy:**

- zabezpečuje uzatvorenie inkriminovaného priestoru;
- vykonáva neodkladné a neopakovateľné úkony a opatrenia;
- vykonáva dopravné a poriadkové opatrenia v oblastiach, kde je vyhlásené obmedzenie pohybu a pobytu osôb;
- zaisťuje uvoľnenie ciest a reguláciu dopravy pre záchranné jednotky a poverené osoby;
- zamedzuje vstup nepovolaným osobám do uzatvoreného priestoru;
- podieľa sa na zabezpečovaní organizácie a priebehu evakuačných opatrení a evakuácie;
- zaisťuje ochranu majetku proti odcudzeniu;
- rieši úlohy súvisiace s kriminálnou činnosťou v zasahovanom priestore;
- zabezpečuje zvýšenú ochranu určených osôb;
- koná nevyhnutné opatrenia na zabezpečenie podmienok na prácu vyšetrovateľov na objasnenie príčiny vzniku krízovej situácie;
- plní úlohy súvisiace s identifikáciou mŕtvych;
- vykonáva zvýšenú ochranu objektov osobitnej dôležitosti a ďalších dôležitých objektov na ohrozenom teritóriu;
- vykonáva dôslednú kontrolu totožnosti osôb, ich prehliadky, prehliadky dopravných prostriedkov vyskytujúcich sa na ohrozenom teritóriu;
- zabezpečuje prednostné vyšetrovanie trestnej činnosti súvisiacej s krízovou situáciou;
- koordinuje svoju činnosť s ostatnými zložkami Integrovaného záchranného systému a spolupracuje s nimi, zabezpečuje súčinnosť so štátnymi orgánmi a orgánmi samosprávy.

Policajný zbor plní v krízových situáciách viacero samostatných činností a tiež aktivizuje spoluprácu a rozvíja súčinnosť s množstvom subjektov bezpečnostného a obranného systému štátu. Tieto činnosti sú usmerňované na to prijatými predpismi.

Medzi základné opatrenia a úlohy realizované Policajným zborm v období krízovej situácie na zabezpečenie zachovania bezpečnosti štátu a občanov môžeme zaradiť tieto:

³³ § 3 zákona o Policajnom zbore.

- aktivizovať krízové štáby (skupiny riadenia) útvarov, vykonať zasadnutia krízového štábu (skupiny riadenia) na všetkých stupňoch riadenia, zoznámiť sa so situáciou;
- analyzovať súčasný zámer plnenia preventívnych opatrení (pripravený dokument) a na základe konkrétnej situácie a úloh spresniť „Plán plnenia preventívnych opatrení“;
- preveriť personálne, organizačné a materiálno-technické zabezpečenie a ich súlad s reálnymi úlohami;
- zabezpečiť na pracovisku stálu prítomnosť kompetentných nadriadených a určených zamestnancov;
- upresniť úlohy a spôsob ich plnenia, zabezpečenia a kontroly;
- upresniť spôsob koordinácie, podpory a súčinnosti v jednotlivých činnostiach so zainteresovanými subjektmi a občanmi;
- zabezpečiť stálu službu na predurčených telekomunikačných prostriedkoch a bezporuchový informačný tok vo vlastnej informačnej sieti, bezpečnostnej sieti zainteresovaných subjektov, ako aj sledovanie vysielania závažných informácií v Slovenskom rozhlas a Slovenskej televízii;
- preveriť a zabezpečiť funkčnosť náhradných zdrojov elektrickej energie, množstvo a stav zásob materiálu a techniky, realizovať protipožiarne opatrenia a pod.;
- zabezpečiť ochranu vlastných objektov, ako aj objektov zaradených do ochrany daného útvaru;
- realizovať ďalšie opatrenia.

V prípadoch krízovej situácie vykonáva prenasledovanie páchateľov, pátranie a zadržanie páchateľov formou služobných zákrokov pod priamym velením, kde je na tieto činnosti predurčený pohotovostný policajný útvar príslušného krajského riaditeľstva PZ alebo sú tieto činnosti v pôsobnosti útvaru osobitného určenia Prezídia Policajného zboru.

Činnosti Železničnej polície pri plnení úloh podpory obrany

Železničná polícia oproti Policajnému zboru, ktorý je univerzálny ozbrojený bezpečnostný zbor, je špeciálny ozbrojený bezpečnostný zbor, ktorého pôsobnosť a kompetencie sú upravené osobitným zákonom. Zákon č. 57/1998 Z. z. o Železničnej polícii v znení neskorších predpisov jej činnosť usmerňuje na zabezpečenie ochrany železničnej dopravy, verejného poriadku, bezpečnosti osôb a majetku v obvode železničných dráh, na ochranu určených objektov súvisiacich so železničnou dopravou a na úlohy, ktoré pre Železničnú políciu vyplývajú z členstva Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách.³⁴ Na zabezpečenie plnenia úloh je v pôsobnosti Železničnej polície organizačne systematizovaná poriadková služba, operatívna služba, služba ochrany objektov a služba kynológie, ktoré pôsobia v rámci útvarov Železničnej polície.³⁵ Plánovaný počet príslušníkov je závislý od rozhodnutia vlády SR, ktorá na návrh ministra dopravy pôšt a telekomunikácií schvaľuje systemizáciu Železničnej polície.

Medzi základné úlohy a činnosti Železničnej polície patria: spolupôsobenie v obvode železničných dráh pri ochrane základných práv a slobôd, najmä pri ochrane života, zdravia a bezpečnosti osôb a majetku; odhaľovanie trestných činov a zaisťovanie páchateľov trestných činov spáchaných v obvode železničných dráh; zabezpečenie bezpečnosti železničnej prepravy jadrových materiálov, špeciálnych materiálov a zariadení v súčinnosti s prepravcom a dopravcom; odhaľovanie priestupkov, zaisťovanie ich páchateľov a objasňovanie a prerokovávanie priestupkov spáchaných v obvode železničných dráh;

³⁴ § 1 zákona 57/1998 o Železničnej polícii v znení neskorších predpisov.

³⁵ Pozri § 4 zákona o Železničnej polícii.

ochrana bezpečnosti a plynulosti železničnej dopravy, objektov a zariadení v obvode železničných dráh; zabezpečenie ochrany objektov súvisiacich so železničnou dopravou, ktoré určí minister; podieľanie sa na zisťovaní a objasňovaní príčin ohrozenia bezpečnosti a plynulosti železničnej dopravy; zabezpečenie verejného poriadku v obvode železničných dráh, ak bol porušený, vykonáva opatrenie na jeho obnovu; dohľad v obvode železničných dráh nad bezpečnosťou a plynulosťou cestnej premávky; vykonávanie pátrania po nezvestných a hľadaných osobách; plnenie úloh na úseku prevencie.³⁶

V zákone o Železničnej polícii sú ustanovené povinnosti, oprávnenia a prostriedky policajta a Železničnej polície obdobne ako v zákone o Policajnom zbore pre policajta a Policajný zbor. Zákonodarcu vymedzil celú škálu oprávnení policajta, ktoré sú obsiahnuté v § 16 až 32 zákona o Železničnej polícii. Kde je napríklad rozšírené oprávnenie zastavovať a prehliadať dopravný prostriedok o zastavovanie a prehliadanie vlaku. V § 24 je špeciálne oprávnenie, t. j. oprávnenie pri zisťovaní bezpečnosti železničnej dopravy na dráhe a pri ochrane majetku a prepravovaných zásielok v obvode železničných dráh.³⁷

Železničná polícia pri zabezpečovaní a plnení úloh podľa ich rozsahu a potreby koná v súčinnosti s Policajným zborom, so Železnicami SR, Ozbrojenými silami SR, ozbrojenými zbormi, fyzickými a právnickými osobami.

Medzi základné úlohy Železničnej polície v krízových situáciách, ako aj v čase vojnového stavu a vojny môžeme zaradiť:

- realizáciu opatrení namierených do oblasti prevencie proti teroristickým útokom;
- zabezpečovanie plynulosti dodávok a tranzitu hmôt a surovín, materiálu v priebehu hospodárskej mobilizácie;
- zabezpečovanie organizovanej a bezpečnej prepravy osôb, vojenskej techniky a materiálov v priebehu mobilizácie ozbrojených síl;
- zabezpečovanie evakuácie osôb, zvierat a technologických a výrobných systémov v krízových situáciách;
- zabezpečovanie prepravy a dodávok materiálov pre potreby života občanov a spoločnosti;
- spoluprácu s bezpečnostnými zložkami a štátnymi inštitúciami, realizáciu monitoringu zdrojov ohrozenia, poskytovanie informácií kompetentným orgánom.

Pri spracovaní plánov ochrany a obrany trás, uzlov a objektov železničnej dopravy vychádza Železničná polícia zo záverov analýz a vyhodnotenia rizík. Napríklad medzi rizikové objekty patria: vagóny a súpravy s chemickými látkami, rádioaktívnym materiálom; železničné uzly, mosty a tunely; osobné vlaky a železničné stanice; trafostanice a rozvodne, siete vysokého napätia, energetický dispečing; spojovacie systémy vrátane komunikačných systémov.

Na predchádzanie ohrozenia železničnej dopravy je potrebné mať k dispozícii potrebné opatrenia s dostatočnými a efektívnymi silami a prostriedkami služieb Železničnej polície. Ochranné a obranné policajné akcie zamerané na železničnú dopravu môžu mať globálny, regionálny, ako aj miestny charakter. Preventívne policajné akcie smerujú na ochranu a obranu určitého bezprostredne ohrozeného teritória železničných trás, ochranu objektov, železničných tunelov, železničných mostov, železničných staníc, ochranu vlakových súprav a železničnej komunikácie a pod. Železničná polícia má povinnosť:

- zrealizovať účinné preverenie pred vznikom ohrozenia trás, uzlov a objektov železničnej dopravy;
- včas identifikovať charakter a rozsah ohrozenia železničnej dopravy;
- účinne eliminovať a minimalizovať dôsledky ohrozenia železničnej dopravy;

³⁶ § 2 zákona 57/1998 o Železničnej polícii v znení neskorších predpisov.

³⁷ Porovnaj § 16 až 32 zákona o Železničnej polícii.

- zmierniť následky útoku a participovať na rýchlej obrane pôvodného stavu železničnej dopravy.³⁸

Činnosti Zboru väzenskej a justičnej stráže pri plnení úloh podpory obrany

Zbor väzenskej a justičnej stráže (ďalej aj „ZVJS“) je ozbrojený zbor s postavením a pôsobnosťou podľa zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov, ktorý plní úlohy na úseku väzby, výkonu trestu odňatia slobody, ochrany a stráženia objektov zboru a ochranou poriadku a bezpečnosti v súdnych objektoch a objektoch prokuratúry.³⁹ Generálne riaditeľstvo zriaďuje a zrušuje Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Zbor je podriadený ministrovi spravodlivosti SR.

ZVJS v rámci svojej pôsobnosti plní najmä tieto úlohy: zabezpečuje výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody; zabezpečuje ochranu a stráženie objektov zboru určených na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody, ako aj ďalších väzenských objektov, pátra po obvinených a odsúdených v prípade ich útoku z väzby alebo výkonu trestu odňatia slobody; zabezpečuje penitenciárnu starostlivosť o odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody; zabezpečuje činnosti zamerané na zamestnávanie obvinených a odsúdených; zabezpečuje ochranu poriadku a bezpečnosti v súdnych objektoch, objektoch prokuratúry a nerušené súdne konanie; zabezpečuje ochranu verejného poriadku v blízkosti objektov zboru, súdnych objektov a objektov prokuratúry, ak je to nevyhnutné na dosiahnutie účelu väzby, účelu výkonu trestu odňatia slobody a nerušeného súdneho konania; zabezpečuje zadržanie odsúdeného v súdnom objekte a dodanie do výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody; zabezpečuje a vykonáva na území SR eskorty obvinených vo výkone väzby a odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody; pôsobí vo vymedzenom rozsahu podľa osobitného predpisu⁴⁰ ako orgán činný v trestnom konaní; vykonáva program ochrany svedka počas výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody; spolupracuje s väzenskými správami iných štátov; spolupracuje pri plnení úloh so štátnymi orgánmi, obcami, ozbrojenými silami, ozbrojenými zbraňami, inými právnickými osobami a fyzickými osobami; v rozsahu svojej pôsobnosti plní úlohy na úseku prevencie.⁴¹

V zákone o Zbore väzenskej a justičnej stráže sú ustanovené povinnosti, ktoré sú upravené obdobne ako v zákone o Policajnom zbore pre policajta Policajného zboru, avšak oprávnenia a prostriedky policajta zboru sú upravené odlišne ako v zákone o Policajnom zbore pre policajta a Policajný zbor. Zákonodarcu vymedzil celú škálu oprávnení policajta, ktoré sú obsiahnuté v § 12 až 22 zákona o Zbore väzenskej a justičnej stráže. Kde je napríklad oprávnenie pri zabezpečovaní osôb v strážených objektoch zboru, oprávnenie na odtiahnutie dopravného prostriedku zastavovať a prehliadať dopravný prostriedok o zastavovanie a prehliadanie vlaku.⁴²

Rozhodujúcimi subjektmi krízového manažmentu ZVJS je generálne riaditeľstvo zboru (generálny riaditeľ ako predseda krízového štábu GR ZVJS) a riaditeľstvá ústavov (riaditeľ ústavu ako predseda krízového štábu ústavu), ktorí po vyhlásení vojnového stavu alebo vojny:

- realizujú plán vyzvonenia a zvozu, velia do pohotovosti všetkých príslušníkov zboru a prechádzajú na činnosti v čase vojny a vojnového stavu podľa spracovaných plánov;
- uvádzajú do pohotovosti krízový štáb;
- zavádzajú stálu pohotovosť;

³⁸ Porovnaj CIGÁNIK, Ľ. *Hrozby medzinárodného terorizmu a ochrana a obrana železničnej dopravy*, s. 26.

³⁹ § 1 zákona o Zbore väzenskej a justičnej stráže.

⁴⁰ § 10 ods. 8 písm. d Trestný poriadok č. 301/2005.

⁴¹ Pozri § 4 zákona o Zbore väzenskej a justičnej stráže.

⁴² Porovnaj § 12 až 22 zákona o Zbore väzenskej a justičnej stráže.

- vykonávajú obranu objektov zboru a vykonávajú plánované operačno-bezpečnostné úlohy a režimové opatrenia;
- vydávajú prostriedky individuálnej ochrany obyvateľstva a plnia úlohy podľa zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva;
- sledujú vysielanie hromadných informačných prostriedkov, zamerané na informovanie obyvateľstva;
- reagujú na obmedzovacie opatrenia v dodávke palív a energie;
- vykonávajú spojenie podľa požiadaviek na prednostné spojenie;
- reagujú na opatrenia na fungovanie integrovaného záchranného systému;
- zabezpečujú sledovanie meteorologickej situácie;
- vyčleňujú sily a prostriedky na ochranu vodných zdrojov, vykonávajú spohotovenie vrtov pre núdzové zásobovanie vodou a prostriedkov dopravy a skladovania vody.

Krízový štáb ZVJS je výkonným orgánom krízového riadenia, ktorého úlohou je analyzovať riziká krízovej situácie alebo mimoriadnej udalosti, navrhovať opatrenia na ich riešenie a koordinovať činnosť v období krízovej situácie. Zasadá v prípade vyhlásenia krízovej situácie alebo v prípade nebezpečenstva ich vyhlásenia alebo vzniku. Predsedom krízového štábu na Generálnom riaditeľstve zboru je generálny riaditeľ zboru a predsedom krízového štábu v ústave je riaditeľ ústavu.

Krízový štáb v čase mimo krízovej situácie:

- preveruje mobilizačným cvičením pripravenosť na obranu objektu zboru;
- preveruje metodickými cvičeniami realnosť spracovaných plánov a činností príslušníkov zboru;
- vyhodnocuje jednotlivé cvičenia a navrhuje ich zmeny;
- zabezpečuje prípravu nadriadených na plnenie úloh pre prípad vyhlásenia krízovej situácie.

Krízový štáb v čase vojny a vojnového stavu:

- pripravuje a vykonáva opatrenia na obranu objektov zboru;
- zabezpečuje a riadi plnenie úloh hospodárskej mobilizácie;
- preveruje pripravenosť na obranu objektu zboru;
- podieľa sa na rozvoji systému obrany objektov zboru;
- spracováva návrhy podkladov potrebných na obranné plánovanie;
- schvaľuje a predkladá požiadavky na prednostné spojenie počas týchto období;
- spolupracuje s orgánmi štátnej správy, obcami, ozbrojenými silami, ozbrojenými zbormi, ozbrojenými bezpečnostnými zbormi a inými právnickými a fyzickými osobami;
- plní úlohy a nariadenia podľa osobitných predpisov.

ZVJS v krízových situáciách plní rad úloh spojených so: strážením ústavov a určených objektov, strážením obvinených a odsúdených, chránením bezpečnosti osôb a majetku, s potláčaním a likvidáciou vzbury obvinených a odsúdených, zabránením útekem obvinených a odsúdených, prenasledovaním obvinených a odsúdených na úteku, zabezpečením vykonávania eskort a pod. Plnenie úloh podpory obrany je tiež realizované nasadením špeciálnych zásahových jednotiek samostatne alebo v spolupráci s PZ, využitím kynologickej služby v súčinnosti so špeciálnymi zásahovými jednotkami ZVJS a jednotkami PZ a pod.

Štruktúra systému obrany, ako aj plnenie úloh obrany v čase mieru na jednej strane a ich realizácia ozbrojenými zbormi v podmienkach vojnového stavu a vojny na druhej strane naznačuje zložitosť realizovaných činností týchto subjektov. Uvedené ozbrojené zbory sa nezapájajú do konkrétnej bojovej činnosti s protivníkom, ale úlohu podpory obrany plnia tým, že v prvom rade plnia úlohy, na ktoré sú predurčené, zabezpečujú základnú vnútornú

bezpečnosť spoločnosti a následne – podľa konkrétnej situácie – vystupujú najmä proti teroristickým útokom v svojej pôsobnosti a podľa potreby spolupracujú s ozbrojenými silami a silami spojencov.

Záver

Kvalitatívne nová bezpečnostná a obranná situácia vzniknutá po vstupe SR do NATO a EÚ našla svoje vyjadrenie v Bezpečnostnej stratégii SR 2005 a Obrannej stratégii SR 2005. Slovenská republika po svojom prijatí do uvedených organizácií začala novú etapu budovania a zdokonaľovania svojho bezpečnostného a obranného systému v nových bezpečnostných podmienkach a nových postulátoch ich tvorby.

Ozbrojené bezpečnostné zbory v bezpečnostnom systéme nášho štátu plnia významné úlohy v oblasti vnútornej bezpečnosti a ich miesto je významné a nenahradiťelné. Okrem komplexu základných a obecných úloh vymedzených zákonom sú poverené a pripravované na plnenie špecifickej skupiny úloh v krízových situáciách, ktoré zodpovedajú ich miestu v bezpečnostnom a obrannom systéme štátu a krízových situáciách – v núdzovom stave, výnimočnom stave, vojnovom stave a čase vojny. V krízových situáciách plnia viacero samostatných činností a tiež aktivizujú spoluprácu a rozvíjajú súčinnosť s množstvom subjektov bezpečnostného a obranného systému štátu.

Policijný zbor, Železničná polícia a Zbor väzenskej a justičnej stráže zohrávajú v obrannom systéme významnú úlohu, a to najmä v podsysteme podpory obrany. Disponujú vycvičenými a na osobitné činnosti pripravenými príslušníkmi, svojmu poslaniu a plneným úlohám adekvátnymi zbraňami a technikou, vlastným pružným informačným systémom, spôsobilosťou kooperovať a spolupracovať, preskupovať sily a prostriedky, a tak umocňovať svoju akcieschopnosť pri plnení vymedzených úloh v obrannom systéme a podsysteme podpory obrany. Výkonný a personálny potenciál týchto ozbrojených bezpečnostných zborov ich predurčuje na realizáciu komplexu úloh zabezpečujúcich a podporujúcich funkčnosť obranného systému štátu.

Literatúra

Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky 2005. Schválená Národnou radou Slovenskej republiky 23. septembra 2005.

BLAŽEK, V. *Obrana a krízový manažment regiónu*. Bratislava : Akadémia PZ, 2007, s. 144. ISBN 978-80-8054-428-7.

BUZALKA, J. *Všeobecné otázky krízového manažmentu*. Bratislava : Akadémia PZ, 2005, 136 s. ISBN 80-8054-353-4.

BUZALKA, J. *Teoretické a metodologické základy krízového manažmentu vo verejnej správe*. Záverečná správa čiastkovej vedeckovýskumnej úlohy. Bratislava : Akadémia PZ, 2006. 45 s.

CIGÁNIK Ľ. Hrozby medzinárodného terorizmu a ochrana a obrana železničnej dopravy. In *Zborník príspevkov z odbornej konferencie*, Generálne riaditeľstvo Železničnej polície, Tlačiareň Ministerstva vnútra SR, Bratislava 2007.

Dlhodobý plán prípravy a rozvoja podpory obrany štátu s výhľadom do roku 2015, MO SR 2007.

HOFREITER Ľ. Ochrana kritickej infraštruktúry. In *Zborník z 9. vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou, 1. a 2. časť*, ŽÚ v Žiline, 2004, ISBN 80-8070-272-1.

Koncepcia vnútornej bezpečnosti Slovenskej republiky, Bratislava, 2003.

KORBA, M., KMEC, V. *Civilno-vojenské vzťahy a scenáre ich vývoja v Slovenskej republike*. Slov. Spoločnosť pre zahraničnú politiku Friedrich Ebert Stiftung.

KÚTIK, J. *Organizácia a krízový manažment verejnej správy*. Trenčín : TU AD v Trenčíne, 2006, 277 s. ISBN 80-8075-142-0.

MARCHEVKA P. Civilné núdzové plánovanie a podpora obrany. In *Zborník z 12. vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*, Žilina: ŽÚ v Žiline, 2007, ISBN 978-80-8070-702-6.

MIKOLAJ J., HERŠIC L., HITMÁR Š., HORÁČEK J., MIKA M., ŠIMÁK L. *Krízový manažment ako spoločensko-vedný problém*, FŠI ŽU Žilina 2000.

NATO Handbook, NATO Office of Information and Press, Brussels, 2001.

NOVÁK L. a kol. *Krízové plánovanie*, Žilina : ŽÚ v Žiline /EDIS-vydavateľstvo ŽU 2005.

Obranná stratégia Slovenskej republiky. Schválená NR SR 23. septembra 2005.

SEKNIČKA J., HALÁDIK, J. *Pedagogika pre učiteľov stredných odborných škôl Policajného zboru*. Bratislava : Akadémia PZ, 2007, 229 s. ISBN 978-8054-409-6.

SKLENKA I. Európa hodnôt. In *Európska únia dnes. Súčasné trendy a význam pre Slovensko*. Bratislava : 2003. ISBN 80-7165-396-9. s 189-198.

Sústava študijných odborov vysokoškolského vzdelávania SR vydaná rozhodnutím ministra školstva SR č. 2090/2002 zo dňa 16. 12. 2002.

ŠIMÁK L. *Krízový manažment vo verejnej správe*, Žilina : ŽÚ v Žiline, 2001.

Ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. z 1. mája 2002 o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 319/2002 Z. z. z 23. mája 2002 o obrane Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 321/2002 Z. z. z 23. mája 2002 o ozbrojených silách Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 57/1998 Z. z. zo 6. februára 1998 o Železničnej polícii v znení neskorších predpisov.

Zákona č. 4/2001 Z. z. z 5. decembra 2000 o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov.

Zákon NR SR č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.

Key words: security environment, security, crisis planning, security policy, security strategy, defence strategy, system of defence, support of the defence, the Police Force, Railroad Police, Corps of Prison and Court Guard.

Summary

Qualitatively new security and defence situation, which emerged after the Slovak Republic entered NATO and the EU, is expressed in Security Strategy in 2005 and Defence Strategy of the Slovak Republic in 2005. The Slovak Republic after being accepted into these organizations started new period of creation and improvement of its security and defence system in the new security conditions and new postulate of the creation. The security system of the Slovak Republic is institutional instrument of security policy of the state. As such it presents complicated complex of components concerning foreign policy, economy, military, defence, internal security, rescue, health service, humanitarianism, law, social affairs, culture and ecology and their mutual relations. Defence system of the Slovak Republic comprises significant and independent constituent of overall security system of the Slovak Republic. It presents functional organization of the parts of the system, internal relations and relations on vertical and horizontal level. It is formed predominantly by subsystem defence management, executive subsystem of defence, subsystem of support and safeguard of defence as well as it is formed by subsystem of allied cooperation and participation of Armed Forces of the Slovak Republic and NATO.

In the security system of our state Armed Security Corps play important tasks in the field of internal security and their position is significant and irreplaceable. Apart from complex of primary and general tasks delimited by law, they are authorised and prepared to

fulfil specific category of tasks in the crisis situations, which pertain to the position in the security and defence system of the state and crisis situation – martial law, state of emergency, state of war in the time of war. In the crisis situations they play several independent activities and they also activate cooperation and develop cooperation with large number of subjects of security and defence system of the state.

The Police force, Railroad Police and Corps of Prison and Court Guard play significant role in defence system, particularly in the subsystem of support of defence. They dispose of members, who are trained and prepared for special activities. In reference to their mission and fulfilment of their duty, they also have suitable weapons and technology, own flexible information system, capability of cooperation and reordering of power and means in order to be operational when fulfilling delimited tasks in the defence system and subsystem of the support of the defence. Executive and personnel capacity of these armed security corps predetermines them to realize complex of tasks providing and supporting functionality of defence system of the state.

On one hand, structure of the defence system as well as fulfilment of the defence tasks in the time of peace and on the other hand, their realization by armed forces in the conditions of war state and war indicates complexity of realised activities of these subjects. The mentioned armed forces do not take part in concrete combat actions with opponent, but they fulfil the support of the defence task in that way that they firstly fulfil tasks, which they are predetermined and they provide basic internal security of the society and then, according to each specific situation, they act against terrorist attacks in their competence and according to the needs they cooperate with armed and allied forces.

doc. Vladimír Blažek, CSc.
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Katedra verejnej správy a verejných financií
blazekv@minv.sk

doc. JUDr. Ľubomír Cigánik, PhD.
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Katedra policajných služieb
ciganikl@minv.sk

Recenzent: prof. PhDr. Ján Buzalka, CSc.